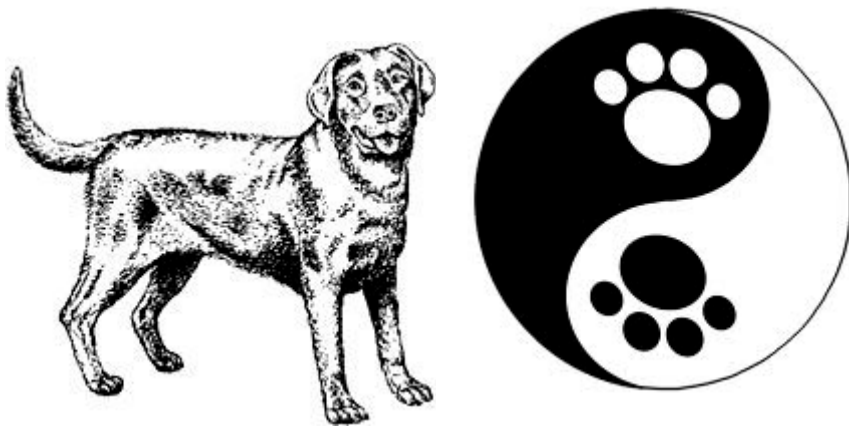

Acupunctuur als aanvullende behandelmethode voor artroseproblemen bij honden

Scriptie ter afsluiting van SNO-C jaar

Drs. Wendy de Jong, dierenarts

Scriptiebespreking 25 september 2010

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Artrose
3. Specifieke afwijkingen aan het bewegingsapparaat welke artrose veroorzaken
 - 3.1 Elleboog Dysplasiëcomplex bestaande uit LPA en/of LPC en/of incongruentie van de elleboog en/of OCD.
 - 3.1.1. LPA (los processus anconeus)
 - 3.1.2. LPC (los processus coronoideus)
 - 3.1.3. Incongruentie van de elleboog
 - 3.1.4. OCD (osteochondritis dissecans)
- 4 Reguliere behandeling van artrose
 - 4.1. Gewichtscontrole
 - 4.1.1. Bewegingsregime
 - 4.2. Medicamenteus
 - 4.2.1. Pijnstillers
 - 4.2.2. Anabolen
- 5 Artrose bekeken vanuit de TCM
 - 5.1 TCM
 - 5.2 Artrose
- 6 Westerse verklaring voor de pijnstillende werking van de acupunctuur
- 7 Behandeling in de praktijk
 - 7.1 Anamnese
 - 7.2 Lichamelijk onderzoek
- 8 Casuïstiek
 - 7.1 Patiënt 1
 - 7.2 Patiënt 2
 - 7.3 Patiënt 3
 - 7.4 Patiënt 4
- 9 Conclusie
- 10 Samenvatting
- 11 Summary
- 12 Literatuurlijst

1. Inleiding

In China wordt acupunctuur al minstens 5200 jaren gebruikt bij mensen voor de behandeling van allerlei verschillende aandoeningen .

In Europa en Amerika heeft dit aspect van de Chinese geneeskunde de afgelopen decennia geleidelijk zijn nut als complementaire geneeskunde bewezen. Een groeiend aantal patiënten, met name met chronische aandoeningen, zoeken hun heil bij de acupunctuur.

Ook de veterinaire acupunctuur heeft zich de laatste jaren snel ontwikkeld als mogelijke complementaire behandelwijze. Acupunctuur wordt al net zo lang voor dieren gebruikt als voor mensen en de ontwikkelingen hierin lopen dan ook parallel aan de humane acupunctuur.

Er zijn kaarten met meridianen en acupunctuurpunten voor allerlei diersoorten ontwikkeld maar er bestaan nogal wat verschillende opvattingen over de locaties en het verloop van de meridianen.

Volgens de opvattingen in de oosterse landen hebben dieren geen ziel. Als er geen ziel is, is er ook geen Qi zoals bij de mensen. Volgens die theorie is acupunctuur dan ook niet relevant.

Toch werden vroeger in de oude acupunctuur wel dieren behandeld. Alleen de pijnpunten - Ah shi punten- werden behandeld.

De positiebepaling van de meridianen en acupunctuur punten bij dieren is tot stand gekomen door transpositie vanuit de humane geneeskunde en empirie.

Simpele transpositie is niet altijd logisch door de verschillen in anatomie. Met name bijvoorbeeld bij de paardachtigen waar in de onderbenen nog maar 1 teen over is – metatarsale 3 en metacarpale 3 – en de andere anatomische structuren verdwenen zijn kan de positie bepalen van punten tot lastige vraagstukken leiden. Denk bijvoorbeeld aan de in de humane acupunctuur belangrijke punten Di 4 en Le 3.

De klinische toepassingen van de veterinaire acupunctuur zijn voor het grootste deel afgeleid van de humane acupunctuur. De resultaten en reactie van dieren op de op hen toegepaste acupunctuur zijn ook te vergelijken met de resultaten en de reacties van mensen op deze behandelmethode.

Behandelingen duren meestal 10 – 20 minuten en worden in het begin vaak elke week of om de twee weken gedurende een periode van 4 tot 6 weken. Dit is het tijdsframe waarin een resultaat op de behandeling verwacht kan worden.

Dieren worden verdeeld in:

- Sterke reageerders, dit zijn de dieren die zwaar gesedeerd raken tijdens de behandeling
- Sterke responders, dit zijn de dieren met die een duidelijke snelle verbetering van de klinische klachten laten zijn na behandeling
- Matige responders, dit zijn de dieren die matige en langzaam reageren met verbetering van de klinische klachten maar waarbij bij meerdere behandelingen wel een cumulatief effect optreedt.

Net als bij mensen reageren sommige dieren heel gevoelig op de naalden, zij hebben vaak maar kortdurende behandelingen nodig met dunne naalden terwijl andere sterkere en langere stimulatie nodig hebben.

Sommige dieren reageren averechts en lijken een verslechtering te laten zien na de behandeling maar deze verslechtingen zijn dan van tijdelijke aard.

Er is zelden verdoving nodig bij de behandeling. Dieren lijken vaak gedurende de behandeling relaxter te worden en meer vertrouwen te krijgen in datgene wat er gedaan wordt. Dit kan een resultaat zijn van de associatie van de behandeling en de productie van gemoedstoestand veranderende neurotransmitters die tijdens de behandeling vrijkomen.

Voor de behandelende dierenartsen is dit een aangename bijkomstigheid vergeleken met de normale praktijk waarin dieren meestal niet meer ontspannen en vertrouwd worden tijdens een behandeling.

Eigenaren zijn hierdoor sneller geneigd terug te komen omdat hun dieren de behandeling positief lijken te ervaren.

In de veterinaire wereld wordt de laatste jaren steeds meer aandacht aan pijnbestrijding en pijnherkenning besteed. Dierenartsen worden nu veel meer getraind in het herkennen van pijnsignalen bij hun patiënten en het behandelen ervan.

Een groot percentage eigenaren moet geleerd worden om te erkennen dat het percentage dieren dat lijdt aan bot en spierpijnen net zo hoog is als in de humane populatie. Eigenaren vinden het vaak moeilijk om te accepteren dat hun geliefde dier continu pijn heeft.

Herkennen van pijn bij dieren is door deze ontkennende houding van eigenaren moeilijk. Dieren, of het nu prooi of jachtdieren zijn, laten meestal pas in een laat stadium van hun ziekte zien dat zij pijn hebben omdat pijn tonen in de natuur je erg kwetsbaar maakt. Hierdoor

zullen de meeste dieren lange tijd blijven rennen, spelen en achter de bal aan gaan ondanks de pijn.

Pijnherkenning hangt sterk af van de observatie op veranderingen in gedrag en de juiste interpretatie van dat gedrag.

De laatste jaren is de acupunctuur bij dieren steeds meer in de publiciteit gekomen. Dit komt mede door de medische programma's op TV, aandacht voor acupunctuur in tijdschriften voor dierenliefhebbers en niet in de minste plaats door het internet en de daarop aanwezige fora.

Ook eigenaren die zelf acupunctuurbehandelingen ondergaan hebben en daar baat bij hebben gehad zullen voor hun dier op zoek gaan naar een zelfde behandeling voor diens klachten.

2. Artrose

Zoals in de inleiding vermeld, komen artroseklachten in de hondenpopulatie procentueel net zo vaak voor als in de humane populatie.

De meest in het oog springende klacht waarmee een eigenaar zich bij de dierenarts meldt is kreupelheid. Meestal is de klacht acute kreupelheid maar bij langer doorvragen zijn er meestal al heel lang aanwijzingen dat het al gedurende een langere periode niet meer soepel verloopt.

Wat is nu artrose.

Wanneer bij de gewrichten de normale glijdende beweging is vervangen door een wrikkende beweging geeft dat schade aan de kraakbeenoppervlakten van de botten die het gewricht vormen. Hierdoor zullen deze oppervlakten ruw aspect krijgen. Deze voortdurende irritatie geeft een steriel ontstekingsproces.

Door dit ontstekingsproces zal er een afbraak gaan plaatsvinden aan het botweefsel. Het lichaam zal hierop reageren met de aanmaak van nieuw en meer bot. Dit nieuw aangemaakte botweefsel komt meestal op plekken waar het niet hoort te zitten.

Deze extra botvorming zal door de ruwheid en verkeerde plaatsing aanleiding zijn voor pijn.

Dit zal zich bij honden uiten in in het bijzonder doordat het dier mank gaat lopen en de bewegingen strammer worden. Deze verschijnselen komen met name voor bij het net in beweging komen. Men spreekt hierbij van startpijnen. Het opstaan uit de mand zal stram en moeizaam verlopen. De eerste meters zal het dier ook meer kreupel lopen dan normaal. Zeker in de beginfase zal na de “opwarming” van het gewricht het dier niets laten zien aan kreupelheid. Hierdoor zal de belasting en de slijtage nog verder doorgaan.

Met name bij oudere dieren treden deze problemen in meer of mindere mate op.

Honden (maar ook katten) worden vergeleken met een paar decennia geleden een stuk ouder en hierdoor zullen ook deze “ouderdoms” kwalen een grotere rol gaan spelen binnen de diergeneeskunde.

Artrose kan door verschillende oorzaken ontstaan, de meest voorkomende zijn:

- Herhaald of langdurig optredende kleine overbelastingen.
- Afwijkingen van de poten.

- Verouderingsprocessen van het gewricht.
- Breuk van een botdeel in het gewricht.
- Na ontstekingen en reumatische klachten.
- Bij specifieke erfelijke factoren die hierna besproken zullen worden.

3. Specifieke afwijkingen aan het bewegingsapparaat welke artrose veroorzaken.

3.1 Elleboog dysplasiëcomplex, bestaande uit LPA en/of LPC en/of incongruentie van de elleboog en/of OCD.

3.1.1 LPA (los processus anconeus)

Dit is een afwijking die vaak bij snelgroeïende pups van met name grote hondenrassen kan voorkomen.

Het uit zich in een kreupelheid die zich vaak al op jonge leeftijd presenteert, vanaf 5 maanden tot ruim 1 jaar.

Het losse processus anconeus is een los deel van de ulna. Tijdens de groei van de pup ontwikkelt het processus anconeus zich uit kraakbeen. Normaal gesproken is het op een leeftijd van 5 maanden een benig geheel met de ulna. Het loskomen van de ulna kan alleen voorkomen voor dat het vergroeïd is, dus voor een leeftijd van 5 maanden.

Oorzaken

- Tijdens de groei behoren de radius en de ulna beide even snel te groeien. Het elleboog gewricht wordt gevormd door de humerus enerzijds en de radius en de ulna anderzijds. Wanneer de radius sneller groeit dan de ulna, dit wordt een incongruente elleboog genoemd, zal er frictie komen op de zich ontwikkelende processus anconeus. Doordat het nog niet geheel verbeend en vergroeïd is kan het afbreken en dan komt het los het ellebooggewricht te liggen.

Het verschil van groei van de radius en de ulna kan het gevolg zijn van een beschadiging van de groeischijf van de ulna maar het kan ook een erfelijke grondslag hebben. Dit laatste is de meest voorkomende oorzaak.

- Door een trauma van buitenaf (verstappen, vallen etc.) kan het processus anconeus ook loslaten. Er treedt dan een breuk op in het kraakbenige deel van het verbeningscentrum.

- Door een afwijkende verbening van dit deel van de ulna kan het processus anconeus loskomen. Deze aandoening is erfelijk en zien we nogal eens bij de Duitse Herder.

Hondenrassen met een predispositie voor LPA zijn:

- Duitse herder
- Duitse dog
- Basset
- Labrador retriever
- Golden retriever
- Berner sennnen hond

Diagnostiek

De eerste verschijnselen zijn vaak al op een leeftijd van 4-5 maanden te zien. Vaak zijn deze honden wisselend kreupel aan één van de voorpoten.

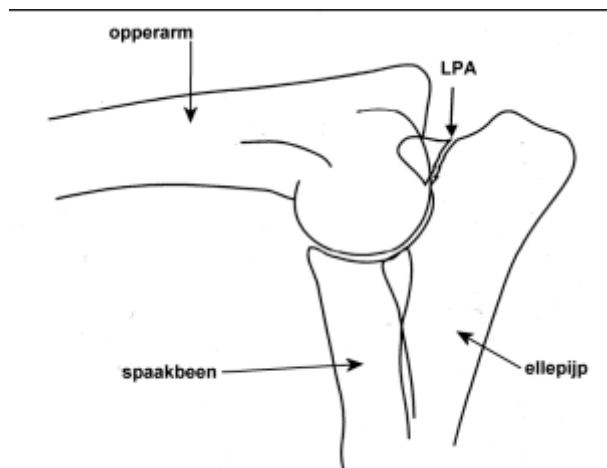
Tijdens het lichamelijk onderzoek is het ellebooggewricht vaak overvuld en pijnlijk tijdens het overbuigen en overstrekken. Met name het overstrekken wordt als zeer pijnlijk ervaren. Soms is er tijdens passief bewegen crepitatie aanwezig.

Bij deze bevindingen is een röntgenologisch onderzoek noodzakelijk.

Behandeling

Er zijn 2 behandelingsmogelijkheden. Het losse stukje uit het gewricht verwijderen of het weer vastzetten op de oorspronkelijke positie doormiddel van één of meerdere schroeven.

Indien het losse stuk al maanden aanwezig is zal het gewricht duidelijk tekenen van slijtage laten zien. Ook na verwijdering van het losse fragment, wat wel een stuk reductie van kreupelheid geeft zal de slijtage in de loop van de tijd erger worden en tot problemen kunnen gaan leiden.

3.1.2. LPC (los proces coronoideus)

Dit is een afwijking die alleen bij pus van snel groeiende grote rassen voorkomt en vaker bij reuen dan bij teven. Een los processus coronoideus is een belangrijke oorzaak van kreupelheid. De meeste honden zijn tussen de zes maanden en anderhalf jaar oud als de kwaal zich openbaart

Het processus coronoideus heeft net als het processus anconeus een eigen groeischijf. Vanuit dit kraakbeengebied wordt bot gevormd en zal het processus coronoideus vast komen te zitten aan de ulna.

Oorzaken

De oorzaken voor LPC zijn gelijk aan die van LPA.

Bij de elleboog incongruentie (het niet gelijkmatig groeien van de radius en de ulna) komt bij honden met een te korte radius (dit in tegenstelling tot LPA, waarbij de problemen ontstaan door dat de radius langer is) de ulna meer dan normaal onder druk. Dit kan tot gevolg hebben dat het processus coronoideus afbreekt.

Rassen met een predispositie voor LPC zijn:

- de berner sennen hond
- de rottweiler
- de labrador retriever
- de golden retriever

Diagnostiek

Honden met een los processus coronoideus zijn kreupel aan of beide voorpoten. Als beide voorpoten aangetast zijn kan het vaak moeilijk te zien zijn.

De hond is vaak wisselend kreupel, nu eens links en dan weer rechts. Verder valt op dat de ellebogen naar binnen en de ondervoeten naar buiten draaien. Bij onderzoek kunnen we een overvuld gewricht vinden en ook kan de elleboog knappen bij bewegen. Typisch is een pijnreactie bij het tegelijkertijd strekken en uitdraaien van de voorpoot.

Op een röntgenfoto is het losse stukje meestal te herkennen. Heelaas lukt dit niet altijd. Kleine scheurtjes kunnen onzichtbaar zijn op de foto. In deze gevallen zit er, als de klachten duidelijk op een los processus coronoideus wijzen, niets anders op dan opereren en in de elleboog kijken.

Behandeling

De behandeling is altijd operatief. Het losse stukje wordt verwijderd en het gewrichtskraakbeen wordt weer glad gemaakt. Door de voortdurende beweging in de elleboog zal een los stukje nooit vanzelf vastgroeien. Het is belangrijk de aandoening zo vroeg mogelijk op te sporen en zo snel mogelijk te behandelen.

Uit het feit dat een los processus coronoideus vaker bij bepaalde rassen voorkomt en binnen die rassen ook meer binnen bepaalde lijnen mag je concluderen dat het in ieder geval tot op zekere hoogte erfelijk is. Dit betekent dat het niet verstandig is om met dieren met een los processus coronoideus te fokken en ook hun ouders zouden voor de fokkerij moeten worden uitgesloten. Dieren onderzoeken op een los processus coronoideus voor de fokkerij, zoals dat ook voor HD gebeurt, kan, maar een probleem is wel dat een los processus coronoideus niet altijd op de röntgenfoto's valt te herkennen.

Ter preventie is een gerichte en verantwoorde fokkerij van groot belang. Daarnaast is het raadzaam om te zorgen voor een juist voerschema. Vermijdt overvoeren en gebruik geen kalk en mineralen mengsels als dit niet strikt noodzakelijk is.

3.1.3. Incongruentie van de elleboog.

Incongruentie van de elleboog geeft een kreupelheid aan één of beide voorpoten. Het is een kreupelheid die zich op jonge leeftijd presenteert, vanaf zes maanden tot ruim één jaar en vaak gezien wordt bij snelgroeiende pups van bepaalde hondenrassen.

Oorzaken

- Een te korte radius kan ontstaan door een beschadiging van de groeischijven van dit bot. Er zijn ook vormen bekend die een erfelijke grondslag hebben. Bewezen is dit voor de Berner Sennen hond. Bij herders en retrievers wordt een erfelijke grondslag vermoed.
- Een te korte ulna kan ook ontstaan na een beschadiging van de groeischijf. De ulna is gevoeliger voor groeistoornissen veroorzaakt door trauma dan de radius. Dit komt doordat er in de ulna slechts één groeischijf aanwezig is. Als deze beschadigd wordt stopt de groei van de ulna. Er zijn ook erfelijke vormen van een tekorte ulna bekend. We denken dan aan honden met korte poten, de zogehete chondrodystrofe rassen. Deze honden passen zich overigens vaak aan en hebben slechts zelden problemen ten gevolge van de groeiverschillen tussen de radius en de ulna. Met name de bassets en de engelse bulldoggen ontwikkelen soms elleboogproblemen ten gevolge van de korte ulna

Rassen met een predispositie voor een incongruent ellebooggewricht zijn:

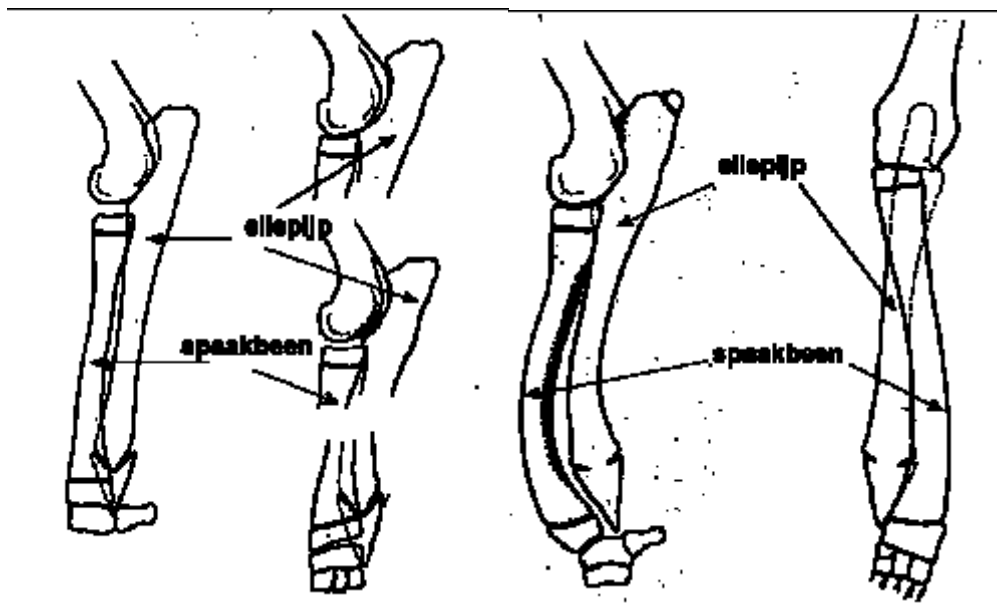
- de Berner Sennen hond
- de Duitse Herder
- de golden retriever
- de labrador.
- de basset.
- de engelse bulldog.

Diagnostiek

Zie LPA en LPC

Behandeling

Voor de behandeling van de incongruentie, of er nu sprake is van een te korte ulna dan wel een te korte radius, zal er altijd geprobeerd worden de congruentie van het glijvlak te herstellen door de ulna door te zagen en deze indien nodig te verkorten dan wel te verlengen. Er kan gekozen worden voor een passieve dan wel een actieve methode. Het risico van de passieve methode is dat het gewricht niet geheel herstelt. De actieve methode is veel duurder maar wel betrouwbaarder.

3.1.4. OCD (osteochondritis dissecans)

OCD is een losliggend stukje kraakbeen op de binnenste rolkam van de humerus met daar onder met daaronder bot wat ontstoken is. Het geeft een kreupelheid welke aan één of beide voorpoten kan voorkomen. Het komt voor bij de grote snelgroeiende rassen.

Oorzaak

Osteochondrose dissecans is het gevolg van een opgroeiziekte: osteochondrose. Hierbij ontstaat verdikt kraakbeen, wat extra gevoelig is voor biomechanische stress. Er zullen, op de

rand van dit verdikte kraakbeen, barsten of kratertjes in het kraakbeen ontstaan. Als deze verder ontwikkelen ontstaat er een stuk losliggend kraakbeen. Dit losse stuk zal een ontstekingsreactie veroorzaken welke pijn zal geven.

Rassen met predispositie

- de grote dogachtigen
- de retrievers
- de Berner sennen hond
- de Newfoundlander

Diagnostiek

Zie LPC en LPA

Behandeling

De behandeling bestaat uit het chirurgisch verwijderen van het losse stuk kraakbeen en curettage van het ontstoken bot. Dit kan ook gebeuren via arthroscopie. Indien te lang gewacht wordt met operatief ingrijpen is meestal forse artrose het gevolg.

3.2. HD (heupdysplasie)

Heupdysplasie is een variërende graad van losheid in het heupgewricht waardoor subluxaties kunnen optreden gedurende de jeugd, waardoor er verschillende graden van afvlakkingen van de kop van het femur en de kom van het acetabulum ontstaan wat uiteindelijk tot artrose zal leiden.

HD komt heel veel voor bij merendeel van de grote rassen maar tegenwoordig ook bij de kleinere hondenrassen en zelfs katten. Bij sommige rassen heeft meer dan vijftig procent van de honden in meer of mindere mate HD.

Oorzaken

Heupdysplasie is een multifactoriële aandoening.

Erfelijkheid maar ook omgevingsfactoren zoals voeding en bewegingsregime zijn van invloed (zie artrose)

HD is voor ongeveer dertig procent een erfelijk bepaalde aandoening. De erfelijkheid is complex. Fokbeleid tot uitfokken van HD heeft dan ook teleurstellende resultaten.

Diagnostiek

Klachten die kunnen duiden op HD zijn:

- Stijfheid en moeilijk kunnen opstaan na een tijd van rust.
- Het doorzakken van de achterhand.
- Abnormaal gangwerk, kromme rug / huppelen met de achterpoten / afhangend kruis / kreupelheid / heupwiegen.
- Een afwijkende stand van de achterpoten, de zogenaamde koehakkige stand.

Bij de mildere en meer chronische vorm treden de klachten vaak op latere leeftijd op. Dit uit zich meestal in wat toenemende pijnklachten en strammer worden met het ouder worden.

Bij het lichamelijk onderzoek kan mogelijk pijn en wat crepitatie bij het passief bewegen worden vastgesteld.

HD kan ernstig en acuut optreden.

Dit is meestal al op een leeftijd van vijf tot twaalf maanden. De hond vertoont duidelijk kreupelheid en pijn en er is duidelijk sprake van een afname van functionaliteit. Het dier vertoont een mindere belastbaarheid en een onwil om bepaalde bewegingen te maken.

Er kan een duidelijke hoorbare click bij het lopen zijn.

Op de röntgenfoto is een vergrootte intertrochanter ruimte te zien en een duidelijke afwijking aan de ontwikkeling van het heupgewricht.

Bevestiging voor de diagnose heupdysplasie is alleen te verkrijgen door röntgenfoto's

Bij de röntgenbeoordeling van het heupgewricht zijn een aantal zaken van belang.

- De vorm van de kop van het femur
- De vorm van het acetabulum.
- De aansluiting van de kop in de kom.
- De eventuele aanwezigheid en ernst van de artrose.

Bij afwijking van één of meerdere van de bovengenoemde spreken we van HD.

Een röntgenfoto geeft uitsluitsel over de diagnose HD maar met deze uitslag is niets te zeggen over de pijn van de hond. Er zijn honden met erg slechte heupen die amper pijn hebben en honden met minimale afwijkingen die amper kunnen lopen.

Informatie over de diepte van de heupkommen en de aansluiting van de koppen wordt verkregen uit de zogenaamde “Norbergwaarde”, die wordt gemeten op de foto (in gestrekte ligging). De Norbergwaarden van het linker en de rechter gewricht worden bij elkaar opgeteld en geven samen de op het rapport vermelde “som Norberwaarden”. Bij een normaal heupgewricht is de Norbergwaarde minstens 15, de som van de Norbergwaarden van beide heupen derhalve minstens 30. Een normale of zelfs hoge Norbergwaarde betekent echter niet zonder meer dat de betreffende hond goede heupgewrichten heeft.

Naast de Norbergwaarde, de diepte van de heupkommen en de aansluiting van de gewrichtsdelen, wordt de uitslag ook beïnvloed door aanwezigheid van botafwijkingen. Er is een rechtstreekse koppeling tussen de ernst (aangegeven met 0, 1, 2 of 3) van de botafwijkingen en de uitslag.

- Zeer lichte botafwijkingen (1) leiden tot de beoordeling HD Tc
- Lichte botafwijkingen (2) leiden tot de beoordeling HD ±
- Ernstige botafwijkingen (3) leiden tot de beoordeling HD+

De HD beoordelingen op de stamboon worden als volgt aan gegeven.

- HD- (HD vrij)
- HD Tc (HD overgangsvorm)
- HD± (HD licht positief)
- HD+ (HD positief)
- HD++ (HD in optima forma)

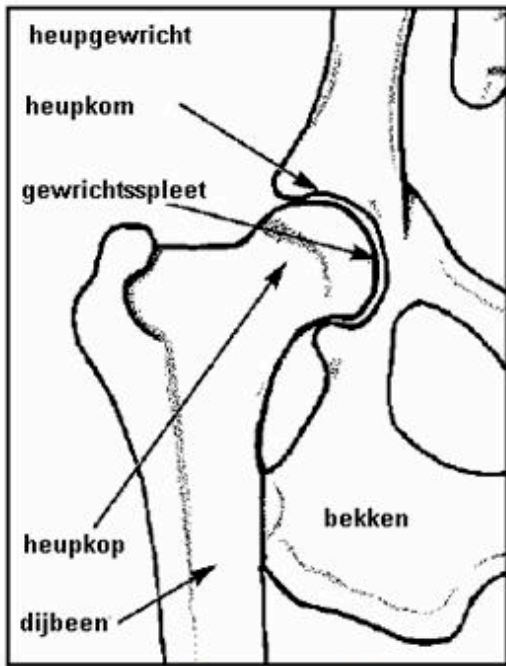
Behandeling

De behandeling van HD bestaat meestal uit het artrose regime wat beschreven is in het volgende hoofdstuk “reguliere behandeling van artrose”.

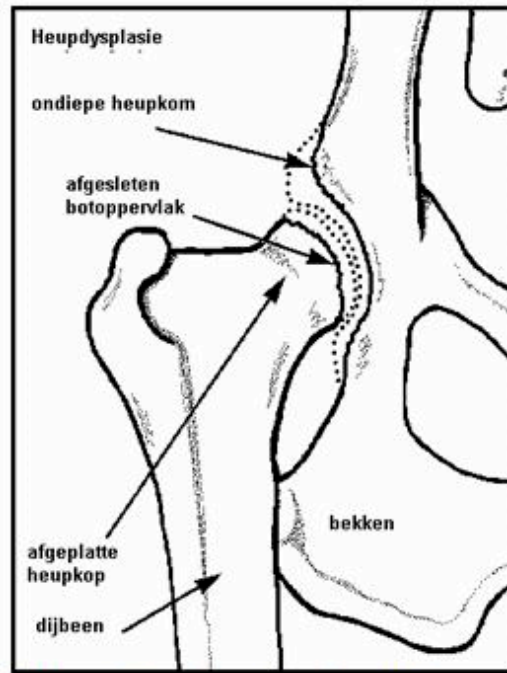
In enkele gevallen is de HD dusdanig ernstig dat chirurgie de enige juiste oplossing is. De twee meest gebruikte methodes zijn de bekkenkanteling en de kunstheup.

De bekkenkanteling wordt vooral gebruikt bij jonge honden. Voorwaarde voor deze ingreep is dat er zich nog geen artrose heeft ontwikkeld.

De kunstheup wordt vooral bij oudere honden gebruikt. Bij een zeer pijnlijk gewricht met veel artrose kan dit de enige oplossing zijn om een pijnloos leven te leiden

Normale heup (bovenaanzicht)

HD: ondiepe heupkom, afgeplatte heupkop en een slechte aansluiting kop-kom

4. Reguliere behandeling van Artrose.

Behandeling van artrose houdt meer in management van artrose. De schade die is ontstaan is blijvend. Het is belangrijk om meer schade te voorkomen en de pijn te verminderen en hierdoor een goede kwaliteit van leven te houden.

Voor honden is dat een zo goed mogelijk “hondenleven”. Dit houdt in dat zij nog zoveel mogelijk in staat moeten zijn om een leven te leiden wat niet enkel bestaat uit liggen en slapen.

Om dit zo goed mogelijk te bereiken is er een artrose beleid.

4.1. Gewichtscontrole.

Zware honden belasten hun gewrichten meer, waardoor meer slijtage van de gewrichten optreedt.

Of een dier te zwaar is kan dat bekeken worden aan de hand van de volgende tekenen.

- De ribben zijn moeilijk te voelen wanneer er met de hand over de thorax wordt gestreken.
- Verlies van een zichtbare taille
- Problemen met lopen
- Trager bewegen
- Kortademigheid.
- Slecht humeur.
- Abnormaal veel slapen
- Halsband past niet meer goed en moet ruimer gemaakt worden.

Het spreekt voor zich dat bij het optreden van een of meerdere van de bovenstaande zaken een andere medische oorzaak moet worden uitgesloten.

Gewichtstoename heeft meerdere oorzaken zoals daar zijn:

- Leeftijd . Oudere dieren zijn minder actief en hebben minder calorieën nodig
- Raspredispositie. Voornamelijk de labrador retriever, cocker spaniel, king charles spaniel
- Castratie. Door verandering van het metabolisme
- Medische problemen. Bijvoorbeeld hypothyreoïdie of de ziekte van cushing.

Het is dan ook belangrijk om dieren met artrose klachten op een gezond gewicht te houden of te zorgen dat zij afvallen waardoor de gewrichtsbelasting zal afnemen en de opflikkering van de artrose zal verminderen.

Afvallen kan door middel van meer beweging. Dit is bij dieren met artrose met beleid moeten gebeuren en rustig opgebouwd moeten worden. Uitspattingen moeten ook zoveel mogelijk vermeden zien te worden.

Vermindering of verandering van voer. Er zijn voeders op de markt welke speciaal zijn samengesteld voor gewichtsverlies. Deze bieden een volledige, uitgebalanceerde voeding dat tevens een vol gevoel biedt.

Er zijn zelfs “diergeneesmiddelen” op de markt die helpen bij het afvallen door middel van verminderde opname vanuit het maagdarmkanaal.

4.2. Bewegings regime

Bij artrose is het belangrijk dat de gewrichten wel in beweging blijven en gesmeerd blijven.

Als gulden regel geldt dan ook liever vaak een klein beetje dan af en toe een heel eind.

Zeker in het begin is het van belang om heel korte stukken te lopen en de hond hierbij aangeliend te houden. Bij klinische verbetering mogen de stukken langzaam uitgebreid worden. Belangrijk blijft wel om extremen te voorkomen. Ook in tijden dat het heel goed lijkt te gaan.

Wilde spelletjes met ballen of ander speelgoed zijn uit den boze. Het snelle vertrekken, afremmen en draaien kan het hele proces weer doen opflikkeren waardoor de patiënt weer terug is bij af. Ook beweging in en om het huis dient beperkt en gecontroleerd te worden. Het is zinloos om korte wandelingen aan de lijn te maken en vervolgens de hond achter het huis langs het hek te laten rennen of in huis de banken en stoelen op en af te springen. Eventueel voor in huis benchrust als de hond niet op een andere manier rustig gehouden kan worden.

Rustig opgebouwd lopen zorgt ook voor de nodige afleiding en zorgt dat het dier wat energie kwijt kan. Dit laatst om thuis excessen aan beweging en springen in huis te voorkomen.

Belangrijk voornamelijk bij honden met heupdysplasie is het behoud van spiermassa. Door goede bespiering blijven de klachten beperkt.

Mits langzaam opgebouwd is het lopen in draf naast de fiets een goede vorm van bewegen voor een hond met artrose klachten. Het is een rechtlijnige gelijkmatige beweging zonder “rare” draaien en stops waardoor wel de gewrichten gesmeerd worden en de spieren getraind worden maar waardoor schade aan de gewrichten beperkt blijven. Overbelasting moet hierbij voorkomen worden.

Ook zwemmen is een goede vorm van bewegen doordat het een onbelaste beweging is. Nadeel is dat niet alle honden van zwemmen houden en niet iedereen een plek in de buurt heeft waar honden mogen zwemmen. Een andere beperking is dat zwemmen alleen in de warme maanden mogelijk is.

4.3. Medicamenteus

4.3.1. Pijnstillers

Door het gebruik van pijnstillers kan het leven van de patiënt een stuk verbeterd worden. Pijnstillers zijn onder andere de NSAID's (non steriod infammatory drugs) welke enerzijds een pijnstillende werking hebben maar ook een ontstekingsremmende werking welke de opflikking van de artrose wat kan verminderen.

4.3.2. Anabolen

Anabolen hebben een spierversterkende en eiwitopbouwende werking, in combinatie met spiertraining werkt het stabiliserend voor het gewricht.

4.4. Woonomstandigheden

Om verkeerde en belastende bewegingen te voorkomen welke een opflikking van de artrose kunnen geven.

Hierbij valt te denken aan een niet gladde ondergrond op de plekken waar de hond vaak slaapt en verblijft. Door de toch al verminderde coördinatie door de stramheid is opstaan en bewegen op een gladde ondervloer extra belastend voor de gewrichten en kan uitglijden tot extra beschadiging leiden.

Ook het lopen van trappen en springen (bijvoorbeeld het in en uit de auto springen) moet zoveel mogelijk voorkomen worden of ondersteund en begeleid worden.

4.5. Glucosaminen, chondroïtine en vitamine C

Kraakbeen bestaat uit chondrocyten. De chondrocyten liggen in een soort gelei, de “matrix”, die bestaat uit kraakbeenvezels waartussen lange vezels aan elkaar gekoppelde moleculen, de glycosaminoglycanen. Deze glycosaminoglycanen zijn sterk waterbindend waardoor ze enorm uitzetten. Ze zitten als het ware gevangen tussen de kraakbeenvezels. Aan deze combinatie ontleent kraakbeen zijn sterkte en elasticiteit.

Wanneer de kraakbeenmatrix beschadigd wordt neemt de lengte van de glycosaminoglycanen af waardoor de sterkte van de binding met de andere moleculen vermindert. Het kraakbeen wordt zachter en de schokdemper en smeerfunctie neemt af.

Glucosamine beschermt het kraakbeen en houdt de gewrichten soepel, elastisch en beweeglijk.

Glucosamine kan via de darm worden opgenomen. Het stimuleert de aanmaak van meer glycosaminoglycanen en de productie van hyaluronzuur.

Het gebruik van glucosaminen heeft geen nadelige bijwerkingen.

Chondroitinesulfaat ondersteunt de werking van glucosamine. Het is een bestanddeel van het kraakbeen dat toegediend als supplement verantwoordelijk is voor het behoud van soepel kraakbeen.

Vitamine C is van groot belang voor een goede werking van het afweersysteem. Een hond met een ontstekingsreactie van het gewricht heeft baat bij extra toegevoegde vitamine C in combinatie met glucosamine en chondroitinesulfaat.

Deze supplementen zijn in de vorm van poeders, tabletten en zelfs kauwstaafjes.

4.6. Fysiotherapie en hydrotherapie

Handmatig passief bewegen van het aangedane gewricht. Dit heeft een positieve beïnvloeding op het kraakbeen.

Bij hydrotherapie kan het gewricht zonder belasting bewegen. Het zwemmen wordt onder gecontroleerde omstandigheden gedaan.

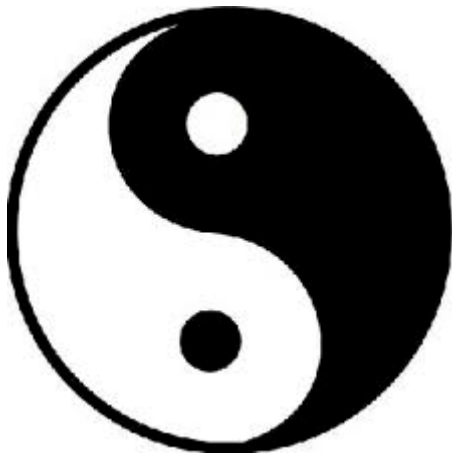
5. Artrose bekeken vanuit de TCM

5.1. TCM

De TCM is de traditionele Chinese geneeskunde. Deze geneeskunde heeft zich al ver voor onze jaartelling ontwikkeld, eerst als een natuur filosofie waar binnen men de bewegingen van de natuur tussen hemel en aarde besprak en bestudeerde, en later pas als een completer wordende geneeskunde.

Yin en Yang

De TCM is voor het grootste gedeelte gebaseerd op leer van Yin en Yang. Het Yin en Yang zijn tegengesteld.

Yang wordt geassocieerd met licht, dag, zon, activiteit, warmte en zomer en staat voor :

- Vuur
- Warmte
- Roodheid
- Rusteloosheid
- Droogte
- Hard
- Excitatie
- Snel
- Niet-substantieel
- Transformatie
- verandering

Yin wordt geassocieerd met donker, nacht, maan, rust, koude en winter en staat voor:

- Water

- Koude
- Bleekheid
- Kalmte
- Vocht
- Zacht
- Inhibitie
- Langzaam
- Substantieel
- Bewaring en opslag
- Ondersteuning

Bij ziekte zij alle symptomen uiteindelijk te wijten aan het niet in evenwicht zijn van Yin en Yang. Met de algemene principes van de Yin- en Yangaard van de symptomen zijn de belangrijkste klinische manifestaties als volgt op te sommen.

<u>Yang</u>	<u>Yin</u>
Acuut ziek	Chronisch ziek
Plotseling opkomend	Langzaam opkomend
Snelle verergering	Slepende ziekte.

Hoewel het Yin en Yang tegengesteld zijn, zijn ze ook afhankelijk van elkaar. De één kan niet zonder de ander bestaan.

Het Yin en Yang beïnvloeden elkaar ook constant. Er is continu spraken van verandering om het evenwicht te bepalen.

Als yin verbruikt wordt neemt Yang toe.

Als Yang verbruikt wordt neemt Yin toe.

Als yin toeneemt wordt het Yang verbruikt.

Als Yang toeneemt wordt het Yin verbruikt.

Zo blijkt dat alles in het universum Yin maar ook Yang bevat.

De vijf elementen

Samen met de Yin-Yang theorie is de vijf elementen filosofie de basis van de Chinese medische theorie.

De vijf elementen leer (Wu Xing) heeft als uitgangspunt dat alles in de natuur, dus ook mensen en dieren, cyclisch verloopt. In de natuur is dat te merken aan onder andere de wisseling van de seizoenen. In het lichaam van mens en dier is dat te merken aan de

onderlinge samenhang tussen diverse orgaanconcepten. Een orgaan binnen de TCM is veel meer dan alleen het weefsel waaruit het is opgebouwd.

De vijf elementen zijn

Water

Vuur

Hout

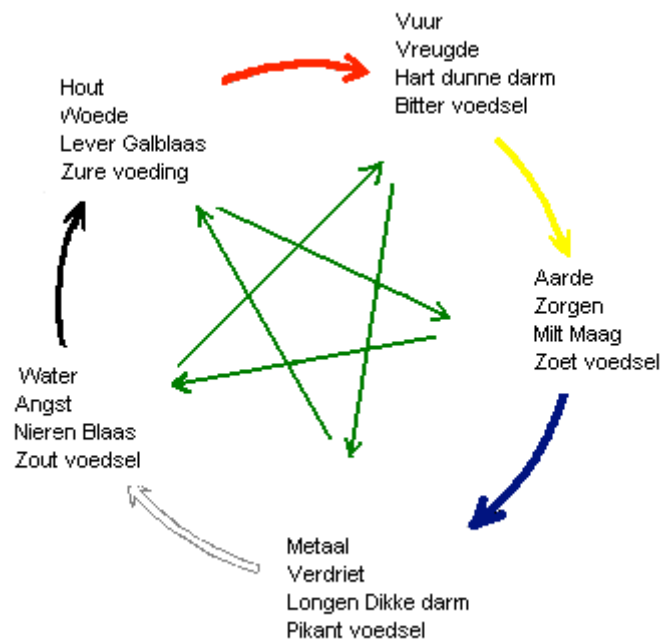
Metaal

Aarde

Er is een continue wisselwerking tussen de elementen deze is weer te geven in twee cyclische wisselwerkingen:

- Voedende cyclus (voedende moeder/zoon relatie).Hout voedt vuur, vuur voedt aarde, aarde voedt metaal, metaal voedt water, water voedt hout.
- Remmende cyclus (controleerende relatie). Hout kan aarde opgraven, aarde kan water opnemen, water kan vuur doven, vuur kan metaal smelten.

Verder is er tussen alle elementen een verbinding en heeft ieder element invloed op een ander element.

Qi:

de meest moderne omschrijving hiervan is energie.

Er zijn vele verschillende types van Qi maar alle types zijn ook weer één Qi die verschillende vormen aanneemt. Alle levende wezens en hun omgeving zijn op elk denkbaar niveau met elkaar verbonden door het stromen van Qi.

Qi wordt in beweging gezet door de spanning tussen Yin en Yang. Op zoek naar een evenwicht tussen deze twee uitersten kan Qi in de verschillende meridiaan- en orgaansystemen stromen.

Meridianen

Meridianen zijn een soort kanalen onder de huid waardoor de Qi stroomt. Elke meridianen vormen een netwerk van kanalen dat alle delen van het lichaam verbindt.

Men onderscheidt twaalf hoofdmeridianen, die weer verdeeld kunnen worden in zes Yang- en zes Yinmeridianen, wat afhangt van het feit of er een verbinding bestaat met een Yang- of een Yinorgaan.

Yin meridianen: Hart, Longen, Milt, Lever, Nieren, Kringloop.

Yang meridianen: Dunne Darm, Dikke Darm, Maag, Galblaas, Drievoudige Verwarmer.

Naast de twaalf hoofdmeridianen zijn er ook nog twee wondermeridianen die ook tot de hoofdmeridianen gerekend worden. De DuMai en de RenMai.

De energie in de meridiaan wordt voor een belangrijk deel verzorgd door het gekoppelde orgaan of orgaansysteem.

5.2. Artrose

Artrose wordt gezien als een bi syndroom. Een bi syndroom is een obstructie veroorzaakt door een blokkade van Qi en bloed in de meridianen als een gevolg van een aanval van externe pathogene factoren zoals wind, koude en vocht.

Deze factoren vallen de spierlaag aan bij dieren die ontvankelijk hiervoor zijn door verschillende pre-existerende disbalansen. De spieren verkrampen hierdoor. Dit geeft een stijfheid van de spieren die vervolgens aan de gewrichten trekken. Dit geeft een stagnatie van bloed. Des te langer deze stagnatie bestaat des te groter is de schade die optreedt aan de onderliggende botstructuren en de pijn die daar uitvloeit.

Er zijn verschillende vormen van Bi pijnen

- Pijn veroorzaakt door wind. De pijn verspringt van steeds plaats en verandert van intensiteit. Het is ook een plotseling optredende pijn. Het gaat net als de wind van het ene naar het andere gewricht. Dit maakt het ook moeilijk om vast te stellen welk gewricht of gewrichten de pijn veroorzaken.

De klachten worden heviger bij tocht en wind.

Wind kan bij onvoldoende Wei-Qi, het lichaam binnen treden en de spieren en pezen aantasten. Bij ontvankelijke individuen kan het uiteindelijk de botten bereiken en artrose klachten geven.

Bij de behandeling worden punten geprikt om Wind uit te schakelen.

DM20, Ga20, Di4

- Pijn veroorzaakt door kou. De pijn zit op één plek en is heftig en verlamdend. De ernstige pijnklachten die verergeren bij vocht en koude en verminderen bij warmte. Bij de behandeling is het belangrijk om de koude te verdrijven uit het lichaam en het lichaam op te warmen.

Mi 6 + Mi 9 + moxa

- Pijn veroorzaakt door vocht. De pijn zit op één plek en is continue en zeurend. Deze pijn verergert bij vochtig weer. Deze vorm geeft vaak meer stijfheidsklachten dan echte pijnklachten. Behandeling hiervan is erop gericht om de vocht te verwijderen.

Vocht is Yin en zwaar. De weefsels worden vochtig en zwaar, de circulatie wordt stroperig waardoor het lichaam zwaar en traag aanvoelt. Chronische vochtophoping wordt ook wel flegma genoemd. In gewrichten geeft het een chronische stijfheid welke ook niet meer verdwijnt als de omgeving droog is.

Bl 40, Ni 3, Bl 23 (moxa)

- Koortsige pijn wordt duidelijk gedomineerd door hitteproblematiek. Er is sprake van ernstige pijn, roodheid en zwelling van de gewrichten. Dit een beeld van infectieuze artritis en wordt volgens de TCM veroorzaakt door vocht-hitte. Dit is een beeld wat met traditionele medicijnen behandeld moet worden.
- Ernstige gevallen bevatten meerdere van de bovenstaande aspecten. Het wordt gekenmerkt door een ernstige aantasting van de gewrichten met als gevolg extra botvorming wat zal leiden tot ernstige pijn en de onwil en onkunde van beweging

Behandeling van het Bi syndroom is gericht op de pijnbestrijding door middel van het opheffen van de stagnatie, het stimuleren van de bloedsomloop, het verwijderen van de windproblematiek uit de spieren en het opwarmen van de inwendige koude en drogen van het vocht.

Dit helpt ook de botregeneratie te normaliseren en verdere degeneratie te voorkomen.

Het is heel moeilijk om deze verschillende soorten pijnen bij een hond te onderscheiden. Er kan hooguit door vragen aan de eigenaar geprobeerd worden een beeld te vormen.

Bij de behandeling van honden is het gebruik van moxa wel mogelijk maar in de praktijk toch lastig uitvoerbaar in verband met de geur en de warmte. De dieren willen nog al eens wat afgeleid en onrustig hierop reageren.

Het doel van de behandeling uitgaande van de TCM

1. Opheffen van pijnlijke obstructies
2. Tonificeren van Qi
3. Stimulatie van de circulatie van Qi en bloed
4. Verhelpen van de symptomen ontstaan door wind en verwijderen van damp

6. Westerse verklaring voor pijnstillende werking van de toegepaste acupunctuur.

Een van de eerste tekenen van artrose naast de pijn en de ontsteking is locale stijfheid veroorzaakt door verkramping van de buig en strekpezen die zich rond het gewricht bevinden. Deze verkramping van de spieren is een direct resultaat van de door de ontsteking en de daardoor geproduceerde kininen. Hierdoor gaan de spieren verkorten en wordt de elasticiteit verminderd. Dit leidt weer tot meer gewrichts trauma. Veel van de pijn die wordt geassocieerd met artrose in de humane geneeskunde lijkt te worden veroorzaakt door die verkrampingen in de spieren.

Door deze verkrampingen kunnen myofasciale triggerpoints ontstaan.

Acupunctuur activeert de productie van endorfines wat een analgetisch effect heeft.

Belangrijk bij de behandeling is het zoeken naar triggerpoints in de spieren in het gebied van het door artrose aangetaste gewricht.

Het pijnverminderende effect kan veroorzaakt worden doordat de circulatie door reactie op de naald in de spier wordt verbeterd.

Acupunctuur heeft ook een antiïnfammatoire werking veroorzaakt door het vrijkomen van endogene corticosteroiden.

7. Behandeling in de praktijk

7.1. Anamnese

Bij een eerste bezoek wordt eerst een anamnese afgenomen waarin de ziekte geschiedenis van het dier kort verteld. De eigenaar kan eventueel aan de eigen dierenarts vragen om een uitdraai van de patiëntenkaart. Daarin staan ook de behandeladviezen en medicijnen van de reguliere dierenarts. Niet iedere praktijk zal hier echter aan meewerken.

- De klacht waarvoor het dier komt.
 - o Waar zit de klacht
 - o Hoelang heeft het dier al last.
 - o Hoe is het verloop van de ziekte. Verergert het langzaam of gaat dat snel
 - o Wanneer zijn de klachten het ergst.
 - o Hoe en waarmee wordt het dier nu behandeld en wat is het effect tot nu toe geweest van die behandelingen.
- De thuissituatie
 - o Zijn er nog meer huisdieren
 - o Zijn er kinderen en hoe oud zijn deze
 - o Waar slaapt de hond (warm/koud, harde ondergrond/ zachte ondergrond)
 - o Zijn er veel gladde vloeren, moet de hond (veel) trappen lopen.
 - o Is er een tuin of ligt de hond grotendeels van de dag binnen.
- Het bewegingsregime
 - o Hoe vaak wordt de hond uitgelaten
 - o Hoe lang zijn de wandelingen
 - o Loopt de hond aan de lijn of mag hij/zij loslopen
 - o Speelt de hond vaak met andere honden
 - o Speelt de hond met ballen of stokken
 - o Laat de eigenaar de hond vaak naast de fiets lopen
 - o Houdt de hond van zwemmen in de zomer en zo ja is daar dan ook de gelegenheid voor om de hond te laten zwemmen
- De behandelingen tot nu toe
 - o Welke medicijnen heeft de hond gebruikt en gebruikt de hond op dit moment en wat zijn de resultaten van die medicijnen.
 - o Heeft de hond operaties ondergaan in het kader van de klacht.
 - o Krijgt de hond ook nog een andere vorm van behandeling zoals bijvoorbeeld door een fysiotherapeut of een osteopaat of een homeopaat. om de klacht

waar het dier nu mee komt, in dit geval artrose, maar ook om de andere problemen.

7.2. Lichamelijk onderzoek.

- Het monstere van de hond. Dit houdt in de beoordeling van de beweging.
 - o Aan welke poot is de hond kreupel
 - o Hoe ernstig is de kreupelheid.
 - o Is er verder nog sprake van een afwijkende vorm van bewegen en staan.
- Palpatie van de hond.
 - o Bevoelen van de algemene lichaamsconditie. (Overgewicht of niet)
 - o Palpatie van de gespiering (atrofie)
 - o Palpatie van de gewrichten
 - o Passieve beweging van de gewrichten.
 - o Zoeken naar triggerpoints.

Belangrijk bij het onderzoek en de behandeling is dat de eigenaar en de hond zoveel mogelijk op hun gemak zijn. Voldoende tijd in plannen, zeker bij de eerste behandeling, is hierbij geen overbodige luxe.

Bij erg agressieve dieren kan het noodzakelijk zijn om een muilkorf te gebruiken. Vaak blijkt dat dieren rustiger worden bij het gebruik hiervan omdat ze niet kunnen bijten en dan vaak die strijd opgeven. Meestal is dit echter niet nodig.

Grote honden vinden het vaker prettiger als zij op de grond kunnen blijven zitten of liggen tijdens de behandeling. Soms echter is het praktischer om ze op de tafel te zetten omdat ze daar beter op één plek blijven liggen en minder proberen op te staan en weg te lopen.

Bij de behandeling worden altijd de lokale punten rond de aangetaste gewrichten geprikt.

Punten op de lever en niermeridianen om stagnatie op te heffen en pijn te verminderen

Punten op de niermeridiaan om de koude te verdrijven

Punten op de galblaasmeridiaan om de wind te verdrijven en de plots opkomende verspringende pijn.

Aanvullende punten voor gewrichtspijnbestrijding onafhankelijk van welk gewricht waardoor pijnlijk is.

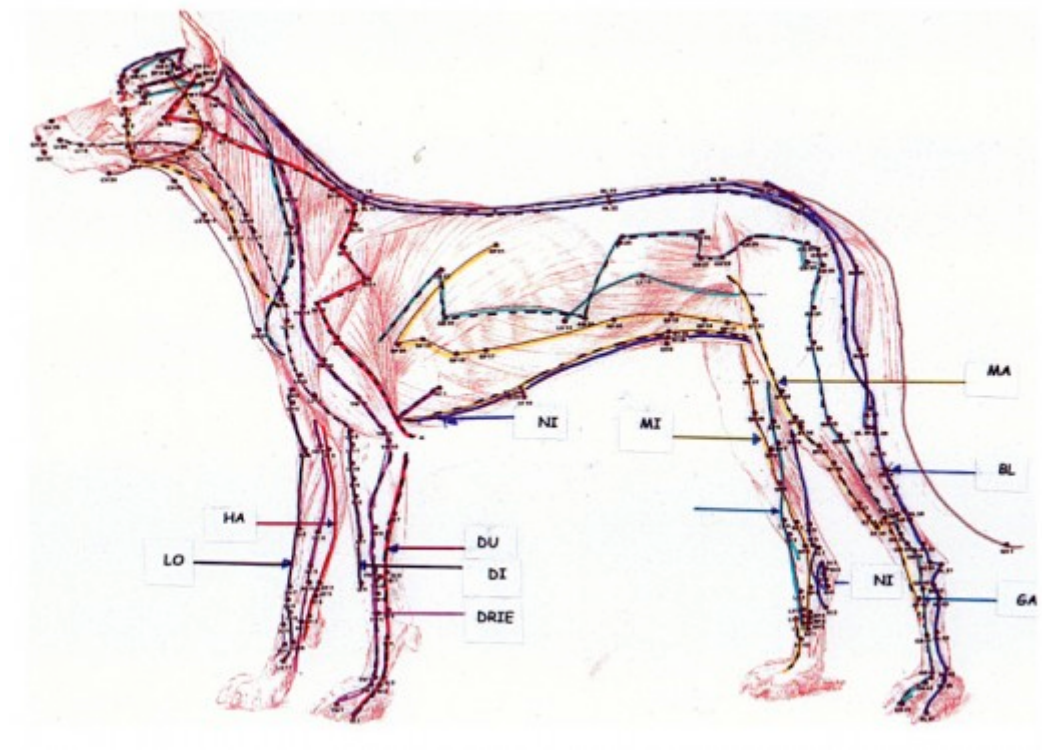
7.3. Resultaten van de behandeling

Om te weten of een behandeling een positief resultaat heeft gehad zijn we in de diergeneeskunde afhankelijk van tweede hands informatie. De eigenaar wordt bij een volgende behandeling gevraagd of hij/zij verbeteringen hebben waargenomen.

Dit kan zijn dat de hond beter gehumeurd is.

Makkelijker opstaat en beter loopt.

Voor een volgende behandeling kan het dan ook zeer zinvol zijn om toch een stuk lichamelijk onderzoek te herhalen om ook zelf te kunnen vaststellen of er verbetering is.

8. Casuïstiek

8.1. Patiënt 1

Een gecastreerde golden retriever van 8 jaar oud.

Anamnese

De hond is op vijfjarige leeftijd bij de huidige eigenaar gekomen. Zij hebben de hond uit een dierenasiel. Over die eerste 5 jaar is niets bekend.

Vanaf het begin dat de eigenaar de hond in het bezit heeft, vertoont deze een kreupelheid wisselend links en rechts voor. De kreupelheid is het duidelijkst bij het opstaan en aan het begin van de wandelingen.

De dierenarts wordt geraadpleegd en constateert artrose aan de beide ellebogen.

Gezien de leeftijd van de hond en de al ontstane schade wordt besloten expectatief te behandelen.

De eigenaren doen alles het liefst zo natuurlijk mogelijk en willen daarom zo min mogelijk pijnstillers gebruiken. Wel krijgt de hond dagelijks glucosaminen.

Lichamelijk onderzoek.

De hond verkeert in een goede conditie en heeft een goede gespiering. Bij passieve bewegingen van de ellebooggewrichten is wat crepitatie voelbaar en is overstrekken en overbuigen duidelijk gevoelig.

Behandeling

Eerste behandeling beiderzijds de laterale zijde van de elleboog 3 naalden boven en 3 naalden onder het gewricht.

Beiderzijds Di 4, Bl 60, Ga 34.

De behandeling werd in 2 gedeeltes uitgevoerd aangezien de hond het meest rustig was als hij op zijn zij lag. De naalden bleven ongeveer 10 minuten per kant zitten.

Bij het tweede bezoek bleek dat de hond goed op de behandeling gereageerd had maar dat dit van korte duur was geweest. Later bleek via een gemeenschappelijke kennis dat de eigenaar wandelingen van een uur was gaan maken. Dit had een averechts effect gehad waardoor waarschijnlijk de klachten weer zo snel terug gekomen waren.

Na de volgende 2 behandelingen was de hond wel verbeterd maar de eigenaar heeft naast de acupunctuur toch nog een extra pijnstilling moeten geven. Wel op natuurlijke basis.

8.2. Patiënt 2

Een kruising Berner Senner x New foundlander van 7 ½ jaar oud.

anamnese

De hond is al vanaf een leeftijd van 8 weken in het bezit van de eigenaar. Als al jonge pup had de hond een zeer wiegende gang in de achterhand. Ook had hij moeite met opstaan.

Op een leeftijd van 3 maanden is al geconstateerd dat hij aan een ernstige vorm van HD leed. De eigenaren hadden zich al voorbereid op het feit dat de hond niet heel oud zou worden. De levensverwachting werd geschat op een jaar of 4.

De eigenaren hadden ook nooit verwacht dat hij zo oud zou worden. De HD is in de loop van de jaren steeds ernstiger geworden. Zeker nu hij wat ouder wordt en de bespiering van de achterhand langzaam maar zeker wat aan het afnemen is worden de problemen met lopen en opstaan steeds wat erger. Het is voor de eigenaren ook duidelijk dat hun hond pijn heeft.

Hij is minder enthousiast, komt moeilijker en minder graag in de benen, loopt langzamer en wil duidelijk minder ver.

De eigenaren hebben het hele leven van de hond er alles aan gedaan om het voor hem zo comfortabel mogelijk te maken. Geen gladde vloeren, genoeg beweging maar niet teveel en de hond is keurig op gewicht.

De hond krijgt al zijn hele leven glucosaminen en al een aantal jaar Metacam®. De regulier behandelend dierenarts zou liever een ander NSAID geven maar daar reageert de hond niet goed op. De eigenaren zijn bekend met de maximale dosering die toegestaan is en “spelen” al jaren met deze medicatie naar behoefte.

Omdat de eigenaren de Metacam® gift zo laag mogelijk willen houden zijn zij opzoek gegaan naar alternatieven voor de vermindering van de klachten.

De eigenaren gaan sinds kort voor de behandeling van hun eigen klachten naar een acupuncturist en zij hebben daar beide zeer veel baat bij. Dit bracht hen op het idee om op zoek te gaan naar een acupuncturist die dieren behandelt.

Gezien de grote van de hond ben ik naar de mensen thuis gegaan voor de behandeling. De hond gebruikt nog steeds NSAID's.

Lichamelijk onderzoek.

De hond verkeert in een goede conditie. Passieve bewegingen van de achterpoten vindt de hond duidelijk vervelend. De bespiering is symmetrisch.

Behandeling

De hond heeft beiderzijds HD en wordt ook beiderzijds behandeld.

Naalden lokaal bij het heupgewricht in kuiltjes die een driehoek rond het heupgewricht vormen. (dorsaal rostraal en caudaal van het heupgewricht.) Het heupgewricht is te

lokalisieren door bij de op de zij liggende hond het been voorzichtig te abduceren. Voorzichtig omdat deze beweging voor een hond met HD zeer pijnlijk kan zijn. Dit komt ook de rust die gewenst is bij een behandeling en eventueel volgende behandelingen niet ten goede).

Ga 34, Le 3, Bl 60, Bl 23, Ma 36

Een week later volgde de tweede behandeling. De hond had heel goed gereageerd op de eerste behandeling. Hij was zichtbaar beter, niet alleen wat betreft bewegen maar ook vrolijker.

Bij de tweede behandeling was de hond zo relaxed dat hij erbij in slaap viel

De hond heeft in het totaal 4 weken lang iedere week een behandeling gehad. Hierna is de frequentie teruggebracht naar 1 x per 2 a 3 weken afhankelijk van de gesteldheid van de hond. De eigenaren houden de hond in de gaten en als zij denken te zien dat het minder gaat met de hond wordt er contact opgenomen voor een onderhoudsbehandeling.

8.3. Patiënt 3

Een niet gesteriliseerde boxer teef van 6 jaar met links voor artrose klachten van de elleboog.

Anamnese

Een röntgenologisch onderzoek in het verleden heeft aangetoond dat er sprake is van artrose maar een oorzaak is niet duidelijk gevonden.

De hond loopt licht onregelmatig. Aangezien de eigenaren een grote tuin hebben kan de hond de hele dag door bewegen. Er zijn geen ander honden in het gezin.

De hond is vanaf pup in het bezit van de eigenaar. Tijdens de jeugd is er altijd voorzichtig gedaan met de hond en het is niet bekend of de hond trauma heeft opgelopen.

De klachten zijn zodanig mild dat de eigenaar momenteel geen verdere behandelingen of medicijnen gebruikt.

Lichamelijk onderzoek

De hond verkeert in goede conditie en is goed gespierd. Bij de palpatie werd enkel iets crepitatie waargenomen bij de passieve beweging van de linker elleboog. Het dier reageerde niet alsof het heel pijnlijk was.

Behandeling

De hond is gedurende 4 weken wekelijks behandeld met acupunctuur.

Hierbij werden de lokale punten rondom de elleboog geprikt.

Beiderzijds Di 4, voor verdrijving van windpijn uit de spieren en het opheffen van stagnatie.

Bl 60, Ga 34.

Tijdens de behandeling bleef de hond zeer rustig liggen.

Na de eerste behandeling dacht de eigenaar duidelijk verbetering te zien.

Na de tweede behandeling was de verbetering minder. Dit was waarschijnlijk te wijten aan de aanwezigheid van een loge hond van 6 maanden oud die met al zijn drukte de oudere hond tot wat teveel en te plotselinge bewegingen heeft overgehaald.

Na de derde behandeling was de verbetering heel duidelijk zichtbaar. Waarschijnlijk tengevolge van de acupunctuur en het weer naar huis zijn van de loge.

Na de vierde behandeling was de hond stabiel verbeterd en is besloten de frequentie van de behandelingen te verminderen.

8.4. Patiënt 4

Een bruine labrador retriever van 4 jaar oud.

Anamnese

Op een leeftijd van 2 jaar oud is de hond heeft de hond bij het apporteren van de bal zijn voorste kruisband gescheurd van de linker knie. Hierbij bleek ook letsel te zijn aan de laterale meniscus. De hond is chirurgisch behandeld. De eigenaren hebben zich goed gehouden aan de revalidatievoorschriften. De hond is vrij goed hersteld en belast het linker achterbeen redelijk goed. Toch blijft hij bij het opstaan stram.

Gezien de jonge leeftijd van de hond willen de eigenaren het gebruik van pijnstillers zo laag mogelijk houden. Wel krijgt de hond een preparaat met glucosaminen en chondroïtine sulfaat.

Als aanvullende behandeling wilde de eigenaar graag acupunctuur proberen.

Lichamelijk onderzoek

Bij de eerste behandeling bleek de hond in een iets ruime conditie. Het advies is dan ook om te proberen om de hond wat te laten afvallen. De bospiering was goed. Bij passieve beweging van het gewricht was het iets stijf en was er licht sprake van crepitatie. De hond gaf geen pijn aan.

Behandeling

Omdat dit een over enthousiaste hond was duurde het even voordat hij rustig genoeg was om te prikken en ongeveer 10 minuten redelijk rustig te blijven liggen. Gedurende de behandeling werd de hond wel steeds kalmer.

Lokale punten van het kniegewricht. Lateraal en mediaal.

Bl 23, Ga 30, Ga 34, Bl 60, Bl 40.

Na de eerste behandeling was er volgens de eigenaar duidelijk verbetering. Deze hield slechts enkele dagen aan door het drukke karakter van de hond waardoor hij snel weer te ongecoördineerde bewegingen maakte.

Na de tweede behandeling was er weer duidelijk verbetering zichtbaar. De eigenaar was nu voorbereid en heeft de hond thuis rustiger kunnen houden. Hierdoor bleef de verbetering aanhouden. Bij de andere behandelingen zijn de zelfde punten geprikt + een extra Ah-shi punt op de laterale zijde van de knie.

Na 4 behandelingen is ook bij deze hond besloten de frequentie van de behandelingen langzaam terug te brengen.

Belangrijk bij deze hond is ook dat de eigenaar ervoor zorgt dat de hond niet te druk en te gek doet.

Als extra advies is de eigenaar met de hond gaan zwemmen. Hierdoor kan het dier toch een stuk energie kwijt zonder dat hierdoor meteen weer schade optreedt.

9. Conclusie

Net als bij mensen kampen heel veel honden met artrose klachten. Deze chronische aandoening is niet te verbeteren maar alleen kan geprobeerd worden de progressie af te remmen en de pijn die eruit voortkomt te verminderen.

In de reguliere geneeskunde zijn hiervoor maar een aantal middelen beschikbaar. Medicijnen hebben echter naast hun positieve effect duidelijk ook negatieve bijwerkingen. Zeker bij lange termijn gebruik. Hierdoor zijn mensen niet alleen voor zichzelf maar ook voor hun honden op zoek naar een behandeling met minder bijwerkingen.

Acupunctuur kan net als de reguliere geneeskunde niets veranderen aan de al ontstane schade maar kan zeker een positieve bijdrage leveren aan een vermindering van de klachten en daarmee aan een betere kwaliteit van leven.

De meeste honden lijken acupunctuurbehandelingen goed te ontvangen. Niet alleen vertonen zij voor de eigenaar duidelijke verbetering van de klachten en zijn ze energiever en vrolijker maar ook tijdens de behandeling worden zij rustig en ontspannen.

De eerste 4 a 5 keer wordt er behandeld met een wekelijkse frequentie. De duur van de behandeling is afhankelijk van de hond maar 10 minuten is bij de meeste dieren zeker haalbaar. Veel dieren vertonen een duidelijke verbetering na de behandeling die ook langere tijd aanhoudt.

Na de 4 a 5 behandelingen kan de frequentie van de behandelingen wat afgebouwd worden. Hoe vaak er daarna teruggekomen moet worden is afhankelijk van de terugkeer van de klachten. Dit is per week afhankelijk van meerdere factoren onder andere het maken van verkeerde bewegingen wat weer voor een opflukking van de klachten kan zorgen tot verandering van het weer.

Wat is succes bij een behandeling. Genezing worden gedefinieerd als een complete en permanente eliminatie van de behandelde klachten met een volledig herstel van beweging en belasting.

Dit is bij een ziekte als artrose geen haalbare kaart, niet in de reguliere geneeskunde en niet in de acupunctuur. Er kan echter wel gestreefd worden naar therapeutisch succes in de vorm van langdurige vermindering van klachten met een verbetering in beweging waardoor de kwaliteit van het leven verhoogd wordt.

Dit laatste is bij honden met artrose zeker bereikbaar.

Acupunctuur is daarom een goede alternatieve behandeling om het leven voor honden met artrose een betere kwaliteit en mede daardoor ook een grotere kwantiteit te geven.

10. Samenvatting.

In China wordt acupunctuur al minstens 5000 jaren gebruikt bij mensen maar ook bij dieren.

In de humane geneeskunde is acupunctuur de laatste decennia steeds meer geaccepteerd als een goede alternatieve geneeskunde. Steeds meer mensen gaan met hun klachten naar een acupuncturist.

Hierdoor is ook de belangstelling voor acupunctuur bij dieren toegenomen.

Artroseklachten komen in de hondenpopulatie bijna net zoveel voor als in de humane geneeskunde. Oorzaak is deels het ouder worden van de dieren maar ook het fokbeleid en de milieufactoren bij het opgroeien, spelen hierbij een rol.

Artrose klachten bij honden uiten zich met name doordat de hond mank wordt en strammer zal gaan lopen. De kreupelheidsklachten zijn wisselend, en tijdens het bewegen lijkt het dier makkelijker te gaan bewegen

Bij honden komen enkele specifieke afwijkingen voor aan de elleboog en de heupen welke voor veel artrose klachten zorgen.

De elleboogdysplasie, bestaande uit LPC en/of LPA en/of een incongruente elleboog en/of OCD, en HD zijn veroorzakers van veel problemen.

De ontstane artrose is niet meer weg te nemen maar de daardoor ontstane klachten kunnen verminderd worden en de voortgaande schade kan beperkt en afgeremd worden.

Hiervoor zijn er in de reguliere geneeskunde pijnstillers welke naast een ontstekingsremmend effect en een pijnstillend effect ook negatieve bijwerkingen hebben.

Naast de medicijnen is er het artrose beleid dat zich richt op voeding, gewicht, beweging en omgevings factoren.

Er zijn ook voedings supplementen in de handel in de vorm van glucosamines en chondroitinesulfaat welke helpen de balans in de gewrichten te herstellen.

Volgens de TCM wordt artrose gezien als een bi syndroom, een obstructie veroorzaakt door een obstructie van Qi en bloed als een gevolg van externe pathogene factoren zoals wind, koude en vocht.

Bij behandeling in de praktijk is het belangrijk een goede anamnese af te nemen om een goed totaalbeeld van de problematiek te krijgen. De acupunctuur is een aanvullende therapie en het is niet de bedoeling om de andere voorschriften en medicijnen te stoppen of te veranderen.

De meeste honden verdragen een acupunctuurbehandeling goed en zijn erg ontspannen tijdens de behandeling.

Na de behandeling is bij veel honden een verbetering te zien. Het lopen gaat makkelijker en het opstaan wat soepeler. De honden werden 4 weken lang elke week behandeld en daarna werd de behandeling als “onderhoud” gegeven als de eigenaar vond dat het weer nodig was. Acupunctuur blijkt een nuttige aanvullende therapie om artrose klachten te doen verminderen.

11. Summary

Acupuncture has been used for at least 5000 years in humans but also in animals.

In human medicine, acupuncture is increasingly accepted as a good alternative medicine in recent decades.

More and more people pursue their complaints to an acupuncturist. This is the reason for the increased interest in acupuncture for animals.

Arthritis is almost as common a complaint in the dog population as it is in the human population. The cause is partly the aging of the animals but also the breeding policy and environmental factors in growing up, play a role.

Arthritis symptoms in dogs express themselves especially because the dog is lame and will move with more difficulty. The lameness symptoms are mixed, and while moving the animal seems easier to move around.

In dogs there are a few specific conditions which may cause osteoarthritis. Elbow dysplasia, consisting of LPC and/or LPA and/or an incongruent elbow and/or OCD, and HD.

The resulting osteoarthritis is impossible to cure but the resulting symptoms can be reduced and the ongoing damage can be limited and slowed down.

In conventional medicine there are the use of medicine painkillers with an anti-inflammatory effect and analgesic side effects. Besides medication, there is the Arthritis policy that focuses on nutrition, weight, exercise and environmental factors. There are also nutritional supplements on the market in the form of chondroitin sulphate and glucosamines which help to restore balance in the joints.

According to TCM osteoarthritis is seen as a bi syndrome, an obstruction caused by an obstruction of Qi and blood as a result of external pathogenic factors such as wind, cold and damp.

It is very important before treatment to get a good overall picture of dogs history .

Acupuncture is a complementary therapy and it is not intended for other treatments and medications to stop or change.

Most dogs tolerate acupuncture well and are very relaxed during treatment. After the treatment, many dogs are improving. Walking is easier and getting is more flexible. The dogs were treated every week for a 4 week period. After that a “maintenance” was given if the owner thought it was needed again.

Acupuncture appears to be a useful additional therapy to reduce the osteoarthritis symptoms.

11. Literatuurlijst

Acupuncture as a complementary therapy to the pharmacological treatment of osteoarthritis of the knee: Randomised controlled trial.

George Vas, *chief medical officer*, Camilla Mendez, *epidemiologist*, Emilio Perea-Milla, *chief medical officer*, Evelia Vega, *chief medical officer*, Maria Dolores Panadero, *pharmacologist*, José María León, *professor*, Miguel Ángel Borge, *chief medical officer*,

Olga Gaspar, *nurse*, Francisco Sánchez-Rodríguez, *technician*, Inmaculada Aguilar, *nurse* and Rosario Jurado, *nurse*.

September 7, 2004

Acupuncture for General Veterinary Practice

Wing-Wah CHAN, Kuang-Yang CHEN, Hanru LIU, Leang-Shin WU and Jen-Hsou LIN

Departments of animal Science and Veterinary Medicine, National Taiwan University, Taipei 106, China and Department of Veterinary Medicine, South China Agricultural University, Guangzhou 510642, China

Acupunctuur

Leer- en handboek van de praktische acupunctuur

Coen van der Molen/ arts

Elsevier/ De Tijdstroom

ISBN 90-352-2133-8

Akupunktur für tierärzte, akupunktur der kleintiere

Dr. med. vet. Ferdinand Brunner

WVB Biologisch-Medizinische Verlagsgesellschaft mbH & Co KG

ISBN 3-921988 – 20-9

Blackwell's five-minute Veterinary consult: canine and feline

Fourth edition

Larry P. Tilley & Francis W.K. Smith, jr

Blackwell publishing

ISBN 978-0-7817-7360-7

Four Paws Five Directions

A Guide to Chinese Medicine for Cats and Dogs

Cheryl Schwartz, DVM

Celestial Arts Publishing

ISBN 0-89087-790-4

De Grondslagen van de Chinese Geneeskunde
Een Complete Basishandleiding voor Acupuncturisten en Fytotherapeuten
Tweede Uitgave
Giovanni maciocia
Satas n.v.
ISBN 978-287293-0760

Developments in Veterinary Acupuncure
Samantha Scott
Acupunct med 2001 19:27-31

Small animal clinical nutrition III
Lon D. Lewis, Mark L. Morris, Jr., Michael S. Hand
Mark Morris Associates

Small Animal Medicine
Dana G. Allen, Stephen A. Kruth, Michael S. Garvey
J.B. Lippincott
ISBN 0-397-51025-X

The merck veterinary manual
Eighth edition
Merial
ISBN 0-911910-29-8

Veterinaire Acupuncture
Ancient Art to Modern Medicine
Second edition
Allen M. Schoen

Mosby, Inc.

ISBN -13: 978-0-323-00945-4

ISBN-10: 0-323-00945-X